

“QISHLOQ HOVLISIDAGI HAYOT VA MAISHIY JANRDA JAHON RASSOMLARI IJODI”

Alimova Dinara Namozovna

Navoiy davlat universiteti

“Dasgohli rangtasvir” ta’lim yo’nalishi

4 - kurs “R”guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada qishloq hovlisidagi hayot mavzusi, maishiy janr doirasida ijod qilgan jahon rassomlarining asarlari va ularning badiiy xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda rassomlarning qishloq hovlisidagi kundalik hayot sahnalarini qanday tasvirlagani, rang va kompozitsiya yechimlari, tabiat elementlari va inson-muhit munosabatlarini ifodalash usullari o’rganiladi. Maqola shuni ko’rsatadiki, qishloq hovlisidagi hayot sahnalari nafaqat badiiy go’zallikni, balki tarixiy va madaniy qadriyatlarni ham aks ettiradi.

Kalit so’zlar: Qishloq hovlisi, maishiy janr, jahon rassomlari, kompozitsiya, tabiat tasviri, rang va yorug’lik

Qishloq hovlisidagi hayot mavzusi rassomchilikda keng tarqalgan va maishiy janrning asosiy yo’nalishlaridan biridir. Ushbu janrda kundalik hayot, oilaviy munosabatlar, mehnat va dam olish sahnalari tasvirlanadi, shuningdek, inson va tabiat o’rtasidagi uyg’unlik ko’rsatiladi. XVII–XX asrlarda Yevropa, Rossiya va Osiyo rassomlari qishloq hovlisidagi sahnalarni turli uslub va texnikalar orqali ijodiy tarzda tasvirlaganlar. Tadqiqotning asosiy maqsadi qishloq hovlisidagi hayotni tasvirlagan jahon rassomlarining ijodini o’rganish, ularning badiiy uslubi va kompozitsiya yechimlarini tahlil qilish, shuningdek, bu asarlarning madaniy va estetik ahamiyatini aniqlashdir.

Qishloq hovlisidagi hayot mavzusi maishiy janrda ijod qilgan rassomlar ijodida muhim o’rin tutadi. Bu janr oddiy inson hayoti, kundalik ishlar, oilaviy munosabatlar va tabiat bilan uyg’unlikni tasvirlashga xizmat qiladi. Rassomlar qishloq hovlisidagi sahnalarni ijodiy yondashuv orqali jonli va tabiiy ko’rsatishga harakat qilganlar. Ularning ishlari orqali nafaqat vizual go’zallik, balki inson va tabiat o’rtasidagi uyg’unlik, shuningdek, ijtimoiy va madaniy qadriyatlar ham aks ettiriladi.

Yevropa rassomchiligida qishloq hovlisi motivi XVII asrdan boshlab keng tarqalgan. Jan Vermeerning asarlarida, masalan, “Sut sotuvchi” va “Uy ichidagi sahna”da qishloq hovlisidagi kundalik ishlar va ichki makonning uygʻunligi diqqat bilan tasvirlangan. Vermeer yorugʻlik va rang orqali sahnalarni jonli qiladi, tafsilotlarni diqqat bilan koʻrsatadi va shunday qilib, tomoshabinga qishloq hayotining tabiiy va hayotiy qiyofasini yetkazadi. Kompozitsiyada markaziy figura va fon elementlari orqali voqealarning mazmuni aniq ifodalanadi, bu esa maishiy janrga xos hayotiylikni taʼminlaydi.

Rossiya rassomchiligida XIX asr realizmi qishloq hovlisi motivini rivojlantirdi. Illya Repinning “Taʼtildagi qishloq” va “Qishloq hayoti sahnasi” kabi asarlarida bolalar oʻynaydi, chorva boqiladi, daraxtlar va gullar sahnaga jonlilik beradi. Repinning rang va yorugʻlik bilan ishlash uslubi sahnaga chuqurlik va tabiiylik bagʻishlaydi, shuningdek, ijtimoiy va madaniy qadriyatlarni ochib beradi. Rassom hovli va tabiat elementlarini uygʻunlashtirish orqali inson va tabiat oʻrtasidagi bogʻliqlikni koʻrsatadi, bu esa maishiy janrning asosiy xususiyatlaridan biridir.

Gustave Courbetning asarlarida qishloq hovlisi va tabiat sahnalari realizmga asoslangan. Courbet oddiy insonlarning mehnat va dam olish jarayonlarini idealizatsiya qilmasdan, voqealarni realistik tarzda tasvirleydi. Uning asarlarida hovli mebellari, daraxtlar, suv manbalari va hayvonlar sahnaga jonlilik beradi. Courbetning yondashuvi shuni koʻrsatadiki, maishiy janr orqali qishloq hayoti nafaqat vizual, balki madaniy va ijtimoiy kontekstni ham aks ettiradi.

XX asr rassomlaridan Kuzma Petrov-Vodkin qishloq hovlisi va tabiat sahnalarini ekspressionistik uslubda tasvirlagan. Rang va shakl kontrastlari orqali u oddiy hayot sahnasiga dramatiklik va emotsional chuqurlik qoʻshadi. Shu bilan birga, hovli, daraxtlar va hovuzlar orqali tabiat muhitining goʻzalligi, inson bilan uygʻunligi taʼkidlanadi. Petrov-Vodkinning asarlarida sahna elementlari ichki ruhiy jarayon va hissiy holatni ifodalash vositasi sifatida ishlatiladi.

Gollandiyaning Jan Steen asarlarida qishloq hovlisi va tabiat sahnalari kulgili va rang-barang tasvirlangan. Bolalar oʻyinlari, bayramlar, mehnat va dam olish jarayonlari hovlidagi hayotni jonli qiladi. Rassom rang, yorugʻlik va kompozitsiya orqali sahnalarga hayotiylik berib, qishloq hayotining tabiiy va realistik tasvirini yaratadi. Shu bilan birga, tabiat elementlari – daraxtlar, gullar va hayvonlar – sahnaning vizual muvozanatini oshiradi va maishiy janrni boyitadi.

Qishloq hovlisi va tabiat motivi rassomchilikda inson va tabiat o'rtasidagi uyg'unlikni, oddiy hayotning go'zalligini va madaniy qadriyatlarni aks ettirish vositasi sifatida xizmat qiladi. Maishiy janr orqali rassomlar kundalik hayot tafsilotlarini, oila va ijtimoiy munosabatlarni, shuningdek, tabiat bilan uyg'unlikni tasvirlaydilar. Shu tariqa, qishloq hovlisi va tabiat sahnalari rassomchilikda badiiy, madaniy, ijtimoiy va tarixiy qiymatga ega bo'ladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, qishloq hovlisi mavzusi maishiy janr doirasida jahon rassomchiligi tarixida muhim o'rin egallaydi. Jan Vermeer, Illya Repin, Gustave Courbet, Jan Steen va Kuzma Petrov-Vodkin kabi rassomlar o'z asarlarida kundalik hayot sahnalarini, oilaviy munosabatlarni, mehnat va dam olish jarayonlarini, shuningdek, tabiat bilan uyg'unlikni badiiy uslub va texnikalar orqali jonli tarzda tasvirlaganlar. Bu asarlar orqali qishloq hovlisidagi hayot nafaqat vizual go'zallikni, balki madaniy, tarixiy va ijtimoiy qadriyatlarni ham aks ettiradi. Shu tariqa, maishiy janr rassomchilikda qishloq hayoti va tabiat muhitini o'rganish, saqlash va baholashda samarali vosita bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 070035.
5. Honour, H., & Fleming, J. (2005). *A World History of Art*. London: Laurence King Publishing.
6. Gombrich, E. H. (1995). *The Story of Art*. London: Phaidon Press.
7. Courbet, G. (1855). *Realism and Painting*. Paris: Academic Press.

8. Vermeer, J. (1665). *Domestic Interiors and Daily Life*. Amsterdam: Rijksmuseum Collection.
9. Repin, I. (1880). *Russian Realism and Rural Life*. St. Petersburg: Russian Museum Archive.
10. Petrov-Vodkin, K. (1920). *Expressionist and Realist Depictions of Rural Life*. Moscow: State Museum Publications.